

შუშინდესი სინოდის ახლანდელ ობერ-პროკურორის თაოსნობით, რომელიც ცდილობს შეამუშაოს კარგად ეს საგანი და აგრეთვე პროგრამა საეკლესიო სკოლებისა. ამ კომიტეტმა, როგორც ისმის, უნდა მიანიჭოს საეკლესიო სკოლებში სამღვდლოებას სრული უფლება, როგორც ჰქონდა წინედ, და ფულითაც დაეხმაროს ხაზინიდან.

ტყუილი აზრი შეუდგენია ზოგიერთ გაზეთებს, ვითომც სახალხო სკოლების საეკლესიო სკოლებად გადაკეთება სურდეს და მათი გაუქმება. ამ აზრით შემინებული გაზეთები ძლიერ აუგებენ ძველ საეკლესიო სკოლებს და ამასთან ლანძღვენ სამღვდლოებასაც. ისინი სწერენ და ამბობენ, რომ საეკლესიო სამრევლო სკოლები მართა ქალაქებზე არსებობდნენ და წამდელია კი არაო. ისინი რიგაინად ვერ ასრულებენ თავის დანიშნულებასაო. მსლანდელ სახალხო სკოლებს კი ძლიერ აქებენ...

ძველ საეკლესიო და სამონასტრო სკოლებს დიდი ნაყოფი მოჰქონდა და ესლაც მოიტანენ. უნდა მივიღოთ სახეში რამდენი ფულები იკრიბება და იხარჯება სახალხო სკოლების შენახვაზე და მათ მასწავლებლებზე. ჯერ მართა ის იანგარიშეთ ღირებულებები, მათ თანაშემწეებზე და მათ კანცელარიებზე რამდენი ხარჯი მიდის....

საეკლესიო სკოლებზე აარც მისი მესხელი იხარჯებოდა, რაც დღეს იხარჯება სახალხო სკოლებზე. სხვაგანა მოგახსენოთ და ჩვენ საქართველოში მრავალს ადგილას სკოლები მართა ქალაქებზე არის და უბედურება ის არის კიდევ, რომ ამისთანა ქალაქებზე ნაჩვენებ სკოლებისთვის ჯამაგირებსაც ახდენენ გლეხებს!

— საეკლესიო სკოლებში თუ

ჩაიდა კიბზედ და უთხრა პატარა ბიჭს.

— სულთ, გამიძღვ წინ, მიჩვენე სად მოდიან?

— აი წავიდეთ, წავიდეთ. ხტამით მივბოლა ბიჭი და წამდა უწყემ შეზღებოდა, რომ უკან დარჩენილის იაგასთვის მოეცა და ეთქვა რამე.

ამ დროს გარის თავზედ ამოჩნდნენ მომავალნი და რამდენათაც ახლოვდნენ იაგას, ამას გული იმდენათ მეტად უძგერდა.

რას ეტყვიან? რას შეატყობინებენ თავის ნუნუზზედ? თავის „გულის ყველაზედ“?

მართლაც ცოტა საფიქრი არ იყო, რადგანაც ისეთს არეულებაში დაკარგა ძლიერ შეხვედრილი „საყორელი“, რომელთანაც ბედი თითქოს იმისთვის ახლოვებდა იმას, რათა მემრე მომეტებულად ეგრძნობინებინა დამარების ძალა.

იაგას ეგონა, რომ იმის მეგობრები განგება გვიანობენ, განგება წელა მოდიან, რომ უფრო მეტად დასტან-

უფლება მიეცა სამღვდლოებას, ისინი მაშინ იმ გაელენას მოიპოვენ ხალხზე, რაც გაელენა დასავლეთის მეროპის სახელმწიფოების სამღვდლოებას ჰქონდა, და ეს იქნება მანებელი ხალხისა და სახელმწიფოსთვისო.

მერ გაუგიათ ამ ბატონებს, რომ რუსეთის სამღვდლოებას შეევეცილი აქვს ის ფრთები, რაც დასავლეთის სამღვდლოებას აფრენდა და აფრენს. მერ გაუგიათ კიდევ ზოგიერთ პუბლიცისტებს ის, რომ იმ „კლერიკალიზმის“ შიში არასოდეს არ უნდა ჰქონდეს კაცს რუსეთის სამღვდლოებაში, რომელისაც მეროპის დასავლეთის სახელმწიფოების ხალხს ეშინათ. მერ გაუგიათ კიდევ, რუსეთის სამღვდლოებას პაპი არა ჰყავს, და იგი არასოდეს არ ცდილობს იმას, რომ გაელენა მოიპოვოს ხალხში და სახელმწიფოს ბედი ატრიალოს თავისი სურვილისა-მებრ...

რუსეთის ქვეშევრდომ ხალხებში სახალხო სკოლებს თავის პირ-და-პირი დანიშნულება თითქმის დაეკარგათ. პირველი ალგილი, მაგ. პოლშის, საქართველოს, მცირე-რუსეთის და სხვა სახალხო სკოლებში ხალხის განათლებასა და გონების გახსნას კი არ უჭირავს, არამედ თითქმის მართა იმას, რომ ამ სკოლების საშუალებით ხალხში რუსული ენა გაავრცელონ და თვითონ ხალხი გაარუსონ. ეს აზრი და მიმართულება აქვს ამ ქვეყნებში სახალხო სკოლების წარმატებას.

ამიტომაც არის, რომ ამ სახალხო სკოლებიდან გამოსულებს თავისი ენა ავიწყდებათ, რუსულს ვერ სწავლობენ და სოფლის მუშაობისთვისაც აღარ ეარგებიან.

სანამ სახალხო სკოლა თავის პირ-და-პირ მიზანს არ დაადგის, მანამ ის ვერ მიაღწევს თავის დანიშნულებას. რამდენიც უნდა გამრავლდეს ეს სა-

ჯონ მოლოდინით, მაშინ როდესაც იმათ ჩქარის სიარულით ხეირთქლი გადაზდნოდათ სახეზედ. ბოლოს ისინი მოვიდნენ იაგასთან, რომელმაც სინარულით აღარ იცოდა რა უნდა ექნა და ისე უამა მუხიას მოსვლა, რომ აღარ იცოდა რა ექნა, რა ეკითხა. აქვე გამოვიდა ჩორა მოლიმარის სახით და სტუმრებს მშვილობა უთხრა.

როდესაც ყველანი დალაგდნენ, პობამ და მუხიამ უანბეს ნუნუს ანბავი და იმის ძაუგისკენ გამგზავრება, საიდგანაც, იმათი სიტყვით, ასე უადვილდებოდათ ამ ქალის გატაცება.

მქიმი, რომელიც მოვიდა პობას კრილობის შესახვევად, არწმუნებდა, რომ ორ კვირაზედ იაგო სრულიად განთავისუფლდებოდა და ოთხივ კუთხე გზა ჰქონდა გახსნილი და ამ დღეს კი ძმათ ნაფიცნი მოუთმენლად მოვლოდნენ, რადგანაც ჩინჩილგან ხმა მოდიოდა, რომ შამილ დიდ ჯარებს ამზადებს და დიდს ომებს მოეღის, სადაც „წედალ მიშლობა“ უნდა გამოჩენილიყო.

ხალხო სკოლები, ხალხს ისინი მოსალოდნელ ნაყოფს ვერ მოუტანენ. მერ ჩააგონებ ზოგიერთებს, ბუკითაც რომ ჩაძახო, რომ ერთი თემი მეორესთან მართა ერთ ვერ შეთვისდება. მერ ჩააგონებ ზოგიერთებს, რომ სხვა-და-სხვა თემში აერთიანებ და ჰკავშირდებიან ერთმანეთში, როდესაც ამათ შორის ერთი ინტერესი ჰსუფევს ცხოვრებაში და მმართველობაში. მერ გაიგეს ზოგიერთებმა, რომ ერთ ოჯახში ერთი მამის შვილებშიაც დიდი განხეთქილება ჩამოვარდება ხოლმე, როდესაც მამა ერთს წყალობს და მეორეს შეიძულეს, როდესაც ერთ შვილს ბატონად ხდის მეორე შვილზე, როდესაც ერთ შვილს უმად უხდის მეორეს. თუ ამისთანა ანგარიში არ ჰსუფევს სახელმწიფოში, თუ ყველა თემისათვის ერთ სახელმწიფოში ხელმწიფე მამა-მფარველია და შემბრალებ ყველა თემისა, თუ კანონი გაუჩრეველად ექცევა ყველა თემს, თუ ერთი თემი მეორესაგან არ იჩაგრება და არ იჩრევა, თუ ერთი თემი მეორესთვის საჭმელად არ გახდარა, — მაშინ და მხოლოდ მაშინ ყველა თემი მტკიცედ იქმნება შეკავშირებული; მაშინ ერთი თემის მტერი ყველა თემის მტერია და ერთი თემის მოყვარე ყველა თემის მოყვარეა. წინააღმდეგ შემთხვევაში ერთ ენაზე ლაპარაკი სხვა-და-სხვა თემს ვერ დაახლოვებს და ვერ დაამოყრებს.

ამისთანა მოუხერხებელი საქმე უნდათ შესრულებდნენ სახალხო სკოლებს და ის ვერ შეუტყვიათ, რომ ვერც ამას ასრულებენ და ვერც თავის პირველ მიზნებს. მერ გაუგიათ, რომ ერთი თემისათვის მკაცრ თემის გადაყლაპვა საძნელოა და მოუხერხებელი და რომ კიდევ მოხერხდეს, არავითარ სარგებლობას არ მოუტანს სახელმწიფოს.

(დასასრული შემდეგ ნაწილში)

მსენი ამ მოლოდინში იყვნენ, როდესაც რუსის სარდლები მართლა დიდს ჯარებს აგროვებდნენ და თვით მარანცოვის იქ დასწრებით, ერთბაშად თავს დასხმას უპირებდნენ ჩინებს. ამათ ისე ჰქონდათ მოანგარიშებული, რომ რამდენიმე სიმაგრის აღება საკმარისი იქნებოდა ჩინელთ დასამორჩილებლად და რკინის კაცის შამილის მოსახრეოდ.

ბევრი ძალიან ადვილად უყურებდნენ ამ საქმეს და პეტერბურგშიაც იქაქდნენ დარწმუნებულნი იყვნენ, რომ შამილის დამორჩილება, ერთის ძრიელის იერიშით შეიძლებოდა, რომ იქ ყველასთვის გადაწყვეტილი იყო ამ ქვეყნის ჩქარს და საშუალოდ დაბრუნება. ავიწყდებოდათ მხოლოდ ერთი, რომ საქმე უნდა ჰქონოდათ მამულის მოსიყვარულე გმირებთან, რომელთაც თავი გამოეჩინათ ვაჟაკობით და სიგულადით რომელიც ისე აფასებდნენ თავის უფლებას.

რუსეთი გაიზარდა, გაიწია განხედ, ის ველარ მოთავსდა თავის კალაპოტში და მიეშურებოდა სამხრეთისაკენ

დღეს დილით ჩამოვიდა ქალაქში ახლად-დანიშნული მაღალ ყოვლად-სამღვდლო ექსარხოსი პავლე.

მაღალ ყოვლად-სამღვდლო მთელის კრებით ბრძანდებოდა ჯერ მათვეთის ეკლესიაში და შემდეგ აქედან მთელისვე კრებით სიონში წაბრძანდა. პარაკლისის შემდეგ ყოვლად-სამღვდლო ელაპარაკა თითქმის ერთი საათი სამღვდლოთა კრებას და მრევლს. ჩვეულებრივი დარიგება და იმედები მისცა, როგორც კრებას აგრევე მრევლს.

„იურიდიულ მიმოხილვის“ უკანასკნელს ნომერში დაბეჭდილია, რომ სენატორმა ბერმა, აქაურ ოლქის სამართლოში მოსამსახურე პირებთან გამოთხოვების დროს, სხვათა შორის, გამოსთქვა ის აზრი, რომ შეიძლება სასამართლოების თარჯიმნების (მთარგმნელების) თანამდებობა სრულიად მოისპოს და ამათ მაგივრად თარგმნა ბრალდებულებისა და მოწმეების ჩვენებისა ერთ-ერთ წევრს უნდა ჰქონდეს მინდობილი (მაშა სადამე, სასამართლოს სხდომაში ერთი მაინც უნდა იყოს იმისთანა წევრი, რომელმანც ადგილობრივი ენა იცოდეს).

ამასთანავე ბ. ბერს გამოუთქვამს კიდევ მეორე აზრი: მომრიგებელ მსაჯულებად და გამომძიებელად ისეთი პირები უნდა დანიშნონ, რომელთაც კარგად იციან ადგილის მცხოვრებთა ენა და ხასიათი.

სულ არაობას ესეც სჯობია.

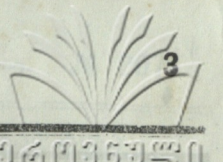
ბაზ. „ბორცის უწყებანი“ გვაცნობებს, რომ ბაქოსა და ბათუმის რკინის გზები მომავალ წლის 6 იანვარს უნდა გაიხსნას ოფიციალურად. ბაქოს გზაზე ახლაც დადიან მატარებ-

და რაც-კი გზაზედ ხედებოდა უნდა დადემორჩილა, დაეპყრო, ჩინები გზაში ეხიზრებოდნენ ამ მდინარეებსა და ეს იყო პირველი მიზეზი შეტაკებისა.

იმ დროინდელი, რუსის პოლიტიკა არ იყო მიმართული მშვიდობიანს მორიგებაზედ, რომელიც ისე ადვილი იყო გონიერს და მიწის მუშა ჩინებთან. უცნობლობის გამო, მთელს რუსეთს ეს ხალხი გარეგანს, ევლურს ხალხად მიაჩნდა და ამისთვის ეგონათ, რომ თუ არ ბრძოლა სხვა არავითარი მორიგება არ გამოდგებოდა იმათთან.

ამისთანავე თავიანთი ხალხის სიპრავლოე რუსებს ნებას აძლევდა თავაწყვეტით ეძახათ: „ქულებით ამოვქლეთავთ!“ და დიდი თუ პატარა დაუფიქრებლად გაიძახოდა: „წავიდეთ, წავიდეთ იერიშით!“

რადგანაც ეს ბრძოლა ხალხის სიპრავლოე იყო დაფუძნებული, ამისთვის ცდილობდნენ რაც შეიძლებოდა ადგილობრივაც მეტი ხალხი მოეგროვებინათ და ესარგებლათ იმ რუ-

ლები და დიდძალი საქონელი (ნავთი) დასაწყობად და ბათუმის რკინის გზა დამუშავებულად დაიწყეს მუშაობა. მაგრამ ოფიციალურად კი ნაბიჯები არ გაიხსნებოდა.

წოდებდნენ მცხეთაზედ კვლავ აღმართულად დიდ-ძალი ხალხი არ დასწრებია არც ძალაქიდან და არც თბილისიდან; და ეინც იყვნენ, არც მათ ეტყობოდათ ჩვეულებრივი ქართველური და ქალაქური უღარდელი ქვეყნი და დროს-გატარება. არც ძველებური ჭიდაობა, არც სიმღერა და სხვა.

ამ დღეს მცხეთაში მოხდა ახალი ექსპონატი საქართველოს მალაქა-ყვავილედ-სამღვდლო პავლე, რომელმაც მცხეთის ტაძარში სწერა და იქადაგა.

მდინარედ ესთვლი ჩემს თავსო, სთქვა, სხვათა შორის, მაღალ ყოველ-სამღვდლომ, რომ პირველად აქ ამ ქართველ ერის დიდებულს მღვდელს ტაძარში მელიქსანოვს მღვდელ-მამულებს შესრულებოდა. მართვე-ლი ერთი ძველადგანვე ღვთისწიერი იყო იყო, ათას გაქირებაში და ათასის მტრის ბრძოლაში დაიცვა იმან პრისტეს რჯული და თავის ზნეობა. ბოლოს ამ მტრებისაგან შეწუხებული ერთი მიემხრო რუსეთის ძლიერ იმპერიას და ახლა ბედნიერება და წარმატება ამ ერისა ამ ორის ხალხის თანხმობით ცხოვრებაზე, ძმობაზე და სიყვარულით მსგელობაზედ არის და იქნება დამოკიდებულია.

ბევრი ამისთანა კარგი და ტკბილი სიტყვები წარმოსთქვა ახალმა ექსპონატმა და ჩვენ მხოლოდ იმას ვისურვებთ, რომ იმისი კეთილი სიტყვა კეთილ საქმედ, კეთილ მოქმედებად გადაქცეულიყოს და იმის მოსვლა ჩვენს ქვეყანაში ქვეყნისა და ერის საკეთილად, სასარგებლოდ ყოფილიყოს.

სის ჯარებთან, რომელნიც მსმალთადგან დაბრუნებულიყვნენ და ამ დროს პავლასაში მყოფებოდნენ. მანინ ამ მზადებაში იყვნენ, მაგრამ არც შამილი ჰკარგავდა უბრალოდ დროს. ის მთელს ღალატში და ჩვენში აგრძელებდა ხალხს, ამბობდა ცხენებს და აქვებდა ხალხს, რომელსაც აგონებდა იმ უსამართლობაზედ რაც არა ერთხელ გამოეცადათ გიაურებისგან. ჩვენებს.

სოფლები და ხალხი, რომელსაც მიჰყარებოდნენ მაშინდელი რუსის ფიცრობა, რომელთა მომეტებული ნაწილი კანტანისტებისგან იყო შემდგარი, რომელთათვისაც არა ერთხელ მოსთქვათ კბილებსა და ცხვირ-პირში, და ახლა რიგი იმათ რგებოდათ, და ძველა შემხედარზედ ესენიც, იყრიდნენ ჯაფრს. ბალოთებულბენი, უზნეონი, ყოველს უსამართლობას ჩაიდნდნენ და ეს უფრო აჯაფრებდა ხალხს, უფრო გულს უღუღებდა და უფრო უღვიძებდა გადახდის სურვილს.

შოველ ნაბიჯზედ ხედავით გადა-

ამ დღეებში გამოვიდა „ქართული წერის დედანი“ ბ. მ. ბაბიჩაძისა. ეს ამბავი ძლიერ სასიამოვნოა იმათთვის, ვისაც გული შესტკივა ჩვენი ხალხის სწავლა-განათლების საქმისთვის და მეტადვე ჩვენი წერა-კითხვის სწავლისათვის. ჩვენი პედაგოგიური ლიტერატურა ერთობ ღარიბია: კარგი გამოცემებით; ეს ნამდვილი ნიშანია იმისა, რომ სწავლა-განათლება ჩვენში არა სანატრელ მდგომარეობაშია, ამისათვის ჩვენი დიდად სასიამოვნოა ბ. ბაბიჩაძის „დედანი“ გამოცემა, რადგანაც ის შეადგენს სხვა დედნებთან შედარებით წინ წადგმულს ნაბიჯს.

„დედანი“ გამოცემულია სუფთად და ლამაზად. საუკეთესო მის ნაწილს შეადგენს ქართული ენის ასოების ელემენტების შემოწმება და შემოღება ჩვენს დედნებში. ძველი დედნები, მაგ. ბ. შიკაშვილისა და ბ. ანთ. ჯუღელიისა, ყოველის მხრით უფრო დაბლად დგანან ბ. ბაბიჩაძის „დედანზე“. შედარებით ეს უკანასკნელი ბევრად უფრო იაფიკაა. როგორც ეტყობა, ბ. ბაბიჩაძე კარგი, გამოცდილი კალიგრაფია და ვიდელოვანობა, რომ მისი „დედანი“ გაერცელდება ჩვენს სკოლებში. როგორც შევითვით, ამ მოკლე დროში გამოიცემა დანაშული რეგულბები ამ დედანისთვის. სამწუხაროდ, ამ მოკლე შენიშვნაში ჩვენ ვერ გარდავსთვლით ბაბიჩაძის „დედანის“ ღირსებებს. „ქართული წერის დედანი“ ბაბიჩაძისა ღირს 15 კ. (სამი შაური).

რუსულ გაზეთს „რუსსკი ტურიკრ-ში“ ეკითხულობთ შემდეგ ცნობებს, ტფილისიდან გაგზავნილს.

„პირველი ენკენისთიდან დაიწყო აქაურს სასწავლებლებში სწავლა. ძველა სასწავლებლები სავსეა მაგირ-დებით; ათ მსურველში ძვლიეს

ბუგელს სოფლებს, დამზადებულს თივას და სიმინდს, რომლის ალიც ზეცას სწვდებოდა. თუ სიმინდი შე-მოსული და მოჭრილი არ იყო ხმლი-თა და ცვლებით სთიბადნენ, ცხენებს აქვლინებდნენ ფეხ-ქვეშ*) და დამ-შეუღლი მემამულენი, მოკლდნენ ყოველ სავანეს, გულ-აღუღებულნი ფიცით მიდიოდნენ მთაში, რომ გა-დაეხადათ მტარვალებისთვის ეს უსა-მართლობა, ეს უკაცური საქციელი... ან რაღა რჩებოდათ ომის მეტი რო-დესაც უსაქმლოდ დარჩენილი საქო-ნელი უწყალოდ ბლოდა და უღუუ-მოდ დარჩენილი ბალები მწარედ შეწიოდნენ?

შამილი, როგორც ჭკვიანი კაცი, ყველა ამ მდგომარეობით სარგებ-ლობდა და ხალხს გულში თავ-გან-წირულს მტრობას უღვიძებდა და ხალხი-კი შამილს უყურებდნენ, რო-გორც ქომაგს, მსარჩელეს და თავ-დადებით იბრძოდნენ იმის სიტყვით და სამშობლოს დასაცველად.

*) ის. წიკაძის თხზულება 2 ტ.

ერთი მაგირდი მიიღეს, უადგილობის გამო; განსაკუთრებით ძნელი შეიქნა მიღება მაგირდებისა ორს აქაურს კლასიკურს გიმნაზიში.

ამავე გაზეთის სიტყვით, რადგან ტფილისის სასწავლებლებში ბევრი შორიდან მოსული მაგირდები არიან, რომელთაც აქ ბინა არა აქვთ და ამის გამო დიდ გაჭირებას ითმენენ, ამის გამო ტფ. სომხის ქველ-მომქმედ საზოგადოებამ გადაწყვიტა ამ გვარ მაგირდებისათვის გამართოს ცალკე ბინა, რომელშიც უსახლ-კარო მა-გირდებს ექნებათ სადგომი, სასმელ-საქმელი და ყურის-გდება.

„დროშის“ კორესპონდენცია

მუთანის, 29 ენკენისთვე. ბუშინ, მრავალ-პატივცემულ პირთა დასწრე-ბით და მთელი სასაფლეთის საქარ-თველოს სასიხარულოდ, გაიხსნა აქ პირველი პროგინაზიული კლასის სა-აზნაურო სკოლასთან, რომელიც ჩე-ნის საზოგადოებისაგან საპროთიინად ითვლება ამ სკოლის ზედ-ნადებად და ქართული გიმნაზიის წინა-მორბე-ლად...

პარაკლისის გადახდის შემდეგ სკო-ლისა და ამ კლასის ინსპექტორმა ბ. ალ. ჰაჭინაძემ წაიკითხა მოკლე ან-გარიში, რომლიდანაც შევითვით, რომ ამ სკოლას 1880 წ. გახსნილს, თავ-და-პირველად ჰქონდა ორი გან-ყოფილება, რომელთაგან პირველში ითვლებოდა 40 წერა-კითხვის სრუ-ლიად უმეცარი მოწაფე, და მეო-რეში—35, ათის გარდა წერა-კითხვის მცოდნე.

რადგანაც დედა-ენაზედ სწავლების გამო უმთავრესად—სკოლას იმ თავი-დამევე ჩინებული სახელი გაუფარდა და მართლაც რომ მშვენიერად იყო მოწყობილი სასწავლო-აღმზრდელი-

შამილს ესმოდა ძალიან კარგად, რომ ის მართა ჩვენებით და ლეკე-ბით ვერა გახდებოდა—რა და ყოველი ღონის-ძიებითა ცდილობდა სხვა ერო-ბის ხალხიც მოემხრო, მაგრამ ვაგ-ლახად ხედავდა, რომ იმათში ბატონ-ყმობას ფესვი გაედგა და ბატონებს-კი თავიანთი სიმდიდრისთვის და მოსე-ვნებისთვის თავს შემოეფლოთ საქვე-ნო საქმე. ამ მთის კაცმა, გაუნათ-ლებმა დაიანხა, რომ საქირო იყო, როგორც ჩვენით არ ჰქონდათ ჩვეულებად ბატონ-ყმობა და ყველანი თანასწორედ ითვლებოდნენ, ისე სხვა-განაც ეს წესები ჩამოეგდო და გაეს-წორებინა ხალხი, მაგრამ უბედურმა შემთხვევამ აღსრულებაში არ მოიყე-ნა ეს აზრი.

აგრეთვე შამილი გულის ხეობით და კენებით უყურებდა რუსებისგან ქართველების მიზიდვას, რომლებთა-ნაც იმას სულით და გულით დაახ-ლოვებდა, შეერთებდა უნდოდა და ამ აზრით ამაოდ გზავნიდა კაცებს მთებ-ში. მითონ განთქმული შაზი-მულაც კი რამდენჯერმე განგებ ამ აზრით

ბითის მხრითაც,—მსხვერპლნი უწმე-ლისა ნიაღვრასავით აწყდებოდა მას. ამიტომ, სკოლის მზრუნველობის შე-მდგომლობით, თავად—აზნაურობის ბანკმა,—რომელიც ბევრ უღირსისა-თვის საკვებად ადგილად გამხდარა,—მისცა მას ნიეთიერი საშუალება ჯერ ორი განყოფილების მიმატებისა და შემდეგ კიდევ ორი პარალელური განყოფილების და ერთი პროგინ-კლასის გახსნისა, ასე რომ ამ სკოლას აქვს ახლა შეიდი განყოფილება და ეს პროგინაზიული კლასი 32 მოწა-ფიანი. სულ არის 320 მოსწავლე

სკოლის უფროსი განყოფილება წრეულის გაათავეს 28 კმაწვილმა და ვერც ერთი მათგანი სახელმწიფო სა-სწავლებლებში ადგილს ვერ მოუ-ლობდა „საფუძველსა ზედა“ НѢТЪ ВАЖАНІИ („არ არის ეკანსია“), ასე რომ, პროგინაზიის პირველი კლასისა რომ არ მოსწრებოდათ თითქმის წყალ-წალბულნი უნდა დარჩენილიყვნენ...

ბუშინ სალამოსვე დავესწართ ბ. დ. პეხელის ესრედ-წოდებულს ლექ-ციას... დავისაბუთდა ჩვენი შიში: ეს ლექცია სწორედ იმისთანა იყო ლექ-ციათა შორის, როგორც მისი ორიო-დე კორესპონდენცია და ფელტო-ნია გაზეთს „შრომაში“. აქაც იგივე დიდი პრეტენზია ავტორისაგან, ანუ ამ შემთხვევისთვის ვთქვათ ლექტო-რისაგან, და იგივე სრულიადი გონე-ბითი განუვითარებლობა; როგორც იქ, აქაც იგივე კანდიდირი ტონი ბე-შურის მსჯელობითა და დასკვნებით შემკობილი და სხე...

ამ თვისებათა გარდა კიდევ ერთი ნაკლულევალება დასძინა ბ. პეხელმა თავის ლექციას, აღებულ საგანზე სრულიად არაფერი უთქვამს. ბამოც-ხადებული იყო „ღვით ბურამიშვილ-ზე და იმის მნიშვნელობაზე ქართულს ლიტერატურაში“. იქნება საკითხავი, და ამის ნაცვლად ჩვენ მოვისმინეთ, სულ 15 მინუტის განმავლობაში,

ჩაუფარდა რუსებს ხელში, მაგრამ რა ნახა ქართველთ მიმართულება, იმედ გადაწყვეტილი ისევ შინ მთებში გა-იქცა, რომ ხელი მიეყო იარაღისთვის და მტერს შედგრადა დასცემოდა ხან აქა და ხან იქ.

1845-ში ორივე მხარე რუსებისა და ჩვენების ამ მზადებაში იყვნენ, ორივე მხარე იგონებდა სხვა-და-სხვა საშუალებას, რომ გამარჯვება იმას დარჩენოდა და რაც კი შეიძლებოდა მომეტებული მტერი გაეფლიტა.

შამილს უნდოდა მარანტოვი თავი-სის ჯარით იჩქერის ტყეში შეეტყუე-ბინა, სწორედ იმ ტყეში, სადაც ისე დაამარცხა ამ რამდენიმე წლის წინად ღვინვრალი ბრძენი და რუსები კი გი-ზადებოდნენ, რომ ეს ტყე გაეფლოთ თავიდან ბოლომდინ და თავის იარა-ღისთვის დაემოჩილებინათ.

ა. მანსუბაძე.
(გაგრძელება)

რალა საბრალო სიტყვები ლექციის მნიშვნელობაზე, რომელსაც, „მისის აზრით“, უფრო შეუძლია თურმე „განათლების გავრცელება, ვიდრე სკოლებს“, მოგვასმენინა, რომ, როდესაც მე ვაპირებდი ლექციის წაკითხვას, ერთმა ჩვენმა უხუცესმა გაზეთმა უტყენო შენიშვნა მომცა „რა შეილი იქნება შენი წაკითხულობა“, მაგრამ ამ შენიშვნის ღირსებას, მსმენელთა (სულ 20 კაცი), თქვენ უკედ დაფასებთ; გავაგონა, რომ რუსთაველი დიდი მწერალია და მეორე თუ არა გვყავს იმისთანა ეს იმიტომ, რომ პოლიტიკურად დაცემული ერი ზნეობით და გონებითაც დაცემულია და ამის გამო შეუძლებელია მისთვის დიდებული თხზულების შექმნა; გვაუწყა, რომ ბურამიშვილი თითქმის არ ჩამოუვარდება რუსთაველს ნიჭითა, მაგრამ მისი თხზულების გარჩევა, დაფასებით და მითი ავტორის ნიჭისა და ლიტერატურაში მისი მნიშვნელობის ჩვენებით—კი არ გავაბედნიერა დალოცვილმა... ამის ნაცვლად ის მოჰყვა ბურამიშვილის ტყვეობისა და მაშინდელ დროის ფრიად მოკლედ უხერხულად მშობის დროს ადგილების კითხვას, ლექსების ყლაპვით, „ღვთიანი დამი“ უცრად იგივე შესწავილა და გამოგვიცხადა „გავათვე ლექციაო“... მსგებრნი სერი „ლექციის“ (გამანათლებლის და!) მაგიერ!..

სწორედ საზღვარს გაცილებული კადნიერება საჭირო, რომ „უზურში“ ასე ერთობ ცოტას მქონე ადამიანმა ამისთანა დრის საგანზე გაბედოს კითხვა ლექციისა, (რომელსაც მეოპაში პროფესორებიც და სახელ-განთქმულნი ლიტერატორებიც კი ვაგლახდ არა ბედვენ) და ისიც ინტელიგენციის წინაშე! მაგრამ ჩვენში ვინ რას არ ჰბედავს? ამის გამო, არც ბ. დ. ძეგლისგან „ლექციის“ ამ ნაირად წაკითხვა უნდა გვაკვირებდეს:

ბუილის საგაჟრალო.

ავადმყოფები მიიღებიან დილის წვასათიდაზმ თარმეტ საათამდის.

ზაზაბათს. გარდაღები და ლისიცი—შინაგან ავადმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავადმყოფობისა; ბასუტავი—ბუბიაზის, ქალების და ემწვილების ავადმყოფობისა; ბაბავეი ძარღვების სისუსტის და შინაგან ავადმყოფობისა.

საშაშაბათს. მინკევი—სირურგიული ავადმყოფობისა; ლისიცი—შინაგან ავადმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავადმყოფობისა; ბასუტავი—ბუბიაზის, ქალების და ემწვილების ავადმყოფობისა; ბაბავეი და დანიელ-ბეგავი—ძარღვების სისუსტის და შინაგან ავადმყოფობისა.

ოთხშაბათს. ლისიცი და მირმანკი შინაგან ავადმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული

ავადმყოფობისა; ბასუტავი—ბუბიაზის ქალების და ემწვილების ავადმყოფობისა; ბაბავეი—ძარღვების სისუსტის ავადმყოფობისა.

ხუთშაბათს. ლისიცი—შინაგან ავადმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავადმყოფობისა; ბასუტავი—ბუბიაზის, ქალების და ემწვილების ავადმყოფობისა; ბაბავეი—ძარღვების ავადმყოფობისა.

შაბასკეკს. მინკევი—სირურგიული ავადმყოფობისა; ლისიცი, მირმანკი და დანიელ-ბეგავი—შინაგან ავადმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავადმყოფობისა; ბასუტავი—ბუბიაზის, ქალების და ემწვილების ავადმყოფობისა; ბაბავეი—ძარღვების სისუსტის ავადმყოფობისა.

შაბათს. ლისიცი—შინაგან ავადმყოფობისა; კელდიში—სიფილისტიკური და სირურგიული ავადმყოფობისა; ბასუტავი—ბუბიაზის, ქალების და ემწვილების ავადმყოფობისა; ბაბავეი—ძარღვების სისუსტის ავადმყოფობისა.

განცხადებანი

ინგლისის მაღაზიაში

ამაგრებს თმას და ადრინდელ ფერს აძლევს, ფასი ერთი შუშისა 2 მან., გაგზავნი 2 მანეთი და 28 კაზ.

აქვე ისეიდება ქინის ზომადა თმების გასამაგრებლად. ფასი 1 მან. სმტკები თავის ტკივილის მოსასპობლად, ტუფეტის საზონი, დუხები და სსგ (100—1)

ინგლისის

მაღაზია

Maison de confiance

შეადრეთ წვენი ხაი—1 შ. 10 კ. მოსკოვის ხაი—1 შ. 40 კ.	
— — —1—20	— — —1—60
— — —1—40	— — —1—80
— — —1—60	— — —2—
— — —1—80	— — —2—50

საუკეთესო—2— „ — — —3— „

იქვე იყიდება სხვა საქონელიც: თოფები, რევოლვერები, კრაოტები, კურტელი, ჩიბინები, გასაღებები, დანები, კოვხები, ტაშტები, კალმები, ქალაღი, მოკოლადი, კაკაო, კანფები, მურაბები, მაგნეზია, უნაგირები, კლეიონკა, წინდები—კაცის და ქალის, ხელ-სახოცები, მაკინტოშინ კალენკორი—სულ ყველაფერი 25-დამ 50 პროცენტით უფრო იაფად, ვიდრე სხვა რომელსავე მაღაზიაში.

მინც ქალქს გარედამ 25 მანეთი-დამ 1,000 მანეთამდინ საქონელს გამოიწერს, გასაგზავნს არაფერს არ ინდის. (100—1)

დაიბეჭდა და ისეიდება გრ. ჩარკვია-ნის ქართული წიგნის მაღაზიაში

სახსოვარი

ბატონიშვილის ალექსანდრეს-ძის ირბკლის გარდაცვალებაზე.

შეკრებილი და გამოცემული ზ. ჭიჭინაძისგან ფასი სუთი შაური.

მართველ ძალეზისაგან ნათარგმნი

მოთხრობანი

წიგნი მეორე.

იყიდება ბუილისში: შავეროვთან, ჩარკვიანთან და ბრიკუროვის წიგნის მაღაზიაში (ბალის პირ-და-პირ).

მუთაისში: ჭილაძის და ნიკოლაძის მაღაზიაში.

გორში: მ. პერესელიძესთან.

დაიბეჭდა და გამოვიდა ახალი სომხური წიგნი

მწვემის სტვირი

ლემსები, სიმღერები და ზღაპრები

ცნობის-მოყვარე ყრმათათვის სკოლაში და შინ საკითხავად აღიანცისა

გამოცემა ვ. მ. შავერდავის გაზეთის სააგენტოსა.

ფასი ერთი აბაზი

(10—10)

დაიბეჭდა და ისეიდება გრ. ჩარკვიანის ქართული წიგნის მაღაზიაში

გამოცემის

საერთო მფლობელობაზე

თხზულება

ანტონ შურცელაძისა

გამოცემული

ზაქარ ჭიჭინაძისაგან.

ფასი თითო წიგნისა ერთი აბაზი

გამოვიდა ცალკე წიგნათ

დ რ ა მ ა

სამშობლო!

ისაილვა შავარდოვის საგანბოში.

ფასი 60 კაზ.

(20—20)

გიგლიოზარაშვილი განცხადება.

ბუნების ძარი, ანუ ყრმათათვის საკითხავი წიგნი უმცროსს კლასებში სასმარებელი, შედგენილი ი. გოგებაშვილისგან, დაიბეჭდა მეოთხე შეცვლილი გამოცემა და ისეიდება გრიჭოვას წიგნის მაღაზიაში, გუგის სიღის ყურთან. ფასი თხუთმეტი შაური. სასწავლებლებს და კერძო ბიბლს, რომელნიც იყიდის ნაღდს ფულზედ ერთად თხუთმეტს კგზემპლარისა, ანუ მომეტებულსა, დაეთმება კგზემპლარის თოთხმეტ შაურად; გინც იყ-და-ათს კგზემპლარის იყიდის, წიგნი მიეცემა ცამეტ შაურად; ყდისათვის უნდა დაემატოს სამი შაური.

პარტა საპარტეზლონი, მეორე შეცვლილი გამოცემა; ისეიდება იმავე მაღაზიაში. ფასი სამი აბაზი; გინც ათს კგზემპლარის იყიდის, პარტა მიეცემა თერთმეტ შაურად, იცემა კგზემპლარის მიედგელს—ათს შაურად.

დაიბეჭდა, გამოვიდა და ისეიდება

თფილისის წიგნის მაღაზიაში

ი ბ ა მ - ა რ ა კ ნ ი

ქრილოვისაგან და სიბრძნე-სიტყუღ-გან გალექილი თ. რ. ერისთავისა.

ისაილვა

თფილისის წიგნის მაღაზიაში ახლად-გამოსული რუსულს ენაზე წიგნი.

Грузинскія крестьянскія грамоты, крѣпостные и судебные акты, грамоты и письма грузинскихъ и персидскихъ царственныхъ особъ. (Материалы для исторіи древней грузинъ).

сост. Д. П. Пурцеладзе.

მუთაისში ისეიდება ჭილაძის მაღაზიაში.

ფასი ერთი მანეთი

ბაშინა

საკვებზე ხორაგულებათა, რომელნიც იყიდებიან თფილისის ბაზრებში, დუქნებში და დატარებთ 1 ოკტომბრამდ 15 ოკტომბრამდის.

მამომცხვარი პური: ხორბლის ფქვილის

პირველის ხარისხის—1 გირ. 5 1/2

მეორის „ —1 გირ. 4 1/2

მესამის „ —1 გირ. —

იმავე ფქვილ. თორწეში მამომცხვარი:

პირველის ხარისხის—1 გირ. 6 1/2

მეორის „ —1 გირ. 4 1/2

ჭვარის-მამის პური:

პირველ ხარის. ლავაში 1 გირ. 6 1/2

მეორის „ —1 გირ. 5 1/2

მესამის „ —1 გირ. 4 1/2

ძროხის ხორცი:

პირველის ხარისხის —1 გირ. 8 1/2

მეორის „ —1 გირ. 7 1/2

სუკი — — —1 გირ. 14 1/2

სხვრის ხორცი 1 გირ. 8 1/2

ლორის ხორცი:

პირველი ხარისხის —1 გირ. — 1/2

მეორის „ —1 გირ. — 1/2